

به نام خداوند جان و خرد

بررسی علل و زمینه‌های گرایش به تشیع در دوران آغازین صفوی

دکتر علی اکبر عاصیان

سرشناسه	:	عاصیان، علی اکبر، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	:	بررسی علل و زمینه‌های گرایش به تشیع در دوران آغازین صفوی / علی اکبر عاصیان.
مشخصات نشر	:	شیراز: علی اکبر عاصیان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۹۶ ص.
شابک	:	978-600-04-8170-4
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
موضوع	:	شیعه — ایران — تاریخ
موضوع	:	Shi'ah — Iran — History
موضوع	:	اسلام — ایران — تاریخ
موضوع	:	Islam — Iran — History
موضوع	:	شیعه — ایران — تاریخ — قرن ۱۰ - ۱۲ ق.
موضوع	:	Shi'ah — Iran — History — 16- 18th century
موضوع	:	ایران — تاریخ — صفویان، ۹۰۷ - ۱۱۴۸ ق.
موضوع	:	Iran — History — Safavids, 1502 - 1736
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۶ ب۴ع/۲۳۹ BP
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۵۳۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۸۰۱۰۰۰

ناشر: مؤلف

□□□

بررسی علل و زمینه‌های گرایش به تشیع در دوران آغازین صفوی

دکتر علی اکبر عاصیان

□□□

نوبت و سال چاپ: اول ۱۳۹۶ / شمارگان: ۱۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۸۱۷۰-۴

طرح جلد: رامین کامجو / صفحه‌آرا: اطلس دهقان

چاپ و صحافی: صبح امروز / قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

□□□

ارتباط با نویسنده:

۰۹۳۶۸۹۰۵۹۳۱

asianfars@gmail.com

□□□

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	چکیده
۹	بخش اول: بیان مفاهیم
۱۱	فصل اول: مقدمه
۱۱	بیان مسأله
۱۲	اهداف تحقیق
۱۲	سوالات تحقیق
۱۳	فرضیات تحقیق
۱۵	فصل دوم: معرفی و نقد منابع و مآخذ
۱۵	منابع ایرانی
۱۸	منابع خارجی
۲۰	تحقیقات جدید
۲۱	فصل سوم: بیان مفاهیم
۲۱	ایران
۲۲	مشروعیت
۲۳	ایدئولوژی
۲۳	جنبش (نهضت)
۲۳	حاکمیت
۲۴	حکومت

۲۵.....	دولت
۲۶.....	هویت
۲۶.....	دولت - کشور
۳۳.....	نتیجه

بخش دوم: سیر گرایش به تشیع قبل از دوران صفوی

۳۸.....	فصل اول: تاریخچه پیدایش شیعه
۳۸.....	۱. آراء مورخین در پیدایش تشیع
۳۹.....	الف - نظریه پیدایش تشیع در زمان پیامبر (ص)
۳۹.....	ب - نظریه پیدایش تشیع در سقیفه
۳۹.....	ج - نظریه پیدایش آن در زمان کشته شدن خلیفه سوم
۳۹.....	د - نظریه پیدایش آن پس از شهادت حسین بن علی (ع)
۳۹.....	هـ - نظریه پیدایش آن میان افکار زرتشتیان
۴۰.....	و - نظریه تشیع حاصل فکر عبدالله بن سبا
۴۰.....	۲. تشیع در ایران
۴۲.....	فصل دوم: تعامل تشیع و مذاهب دیگر
۴۲.....	۱. وحدت گرایی اسلامی در اندیشه شیعه
۴۴.....	۲. تشیع از دید ایرانیان
۴۶.....	۳. شیعه اسماعیلیه و انشعابات آن
۴۶.....	۴. پیوندهای تشیع و تصوف

بخش سوم: تشیع تا پایان دوران آغازین صفوی

۵۴.....	فصل اول: مذهب در دوره تیموریان
۵۴.....	۱. نگاهی به اوضاع شیعه در ایران قبل از صفویه
۵۵.....	۲. سرپرداران
۵۷.....	۳. مرعشیان مازندران
۵۸.....	۴. خروقیان
۵۹.....	۵. مشعشعیان
۶۲.....	۶. اهل حق
۶۳.....	الف) تناسخ و حلول
۶۳.....	ب) آفرینش جهان
۶۴.....	ج) آداب و رسوم اهل حق

۶۴	 (د) کتاب‌های مذهبی و مقدس
۶۴	 ۷. حیدریه
۶۵	 ۸. نقطویان
۶۸	 فصل دوم: پادشاهان دوره آغازین صفوی
۶۸	 ۱. شاه اسماعیل اول مؤسس سلسله صفویه
۶۹	 ۲. شاه طهماسب صفوی
۷۱	 ۳. نقش پادشاهان صفوی در گسترش گرایش مردم به مذهب شیعه
۷۱	 الف - انتساب خود به ائمه معصومین
۷۱	 ب - تکریم امان - صوم
۷۱	 ج - ارتباط معنوی با ائمه معصومین
۷۲	 ج - برخورد خشن با اهل سنت
۷۲	 د - انتخاب القاب مختلف
۷۴	 فصل سوم: علمای دوره آغازین صفوی
۷۴	 ۱. تعامل علما و پادشاهان
۷۶	 ۲. تلاش برای ترجمه متون دینی به فارسی
۷۹	 ۳. کنش‌ها و واکنش‌های مردمی
۸۱	 فصل چهارم: نگاهی به نتایج نهضت‌های مذهبی شیعه در دوره آغازین صفوی
۸۵	 نتیجه
۸۹	 منابع و مأخذ
۸۹	 منابع
۹۱	 سفرنامه‌ها
۹۱	 مقالات
۹۱	 تحقیقات جدید
۹۷	 ABTRACT

چکیده

پس از سقوط دولت ساسانی و تغییر دین مردم ایران از زرتشتی به اسلام، نگرش‌های مختلفی از سوی مردم کشور مغرب نسبت به مذهب و گرایش‌های مختلف موجود در این دین پدیدار گردید. در مجموع مذهب تشیع با توجه به دیدات نسبت به جامعه، قبول نمودن بسیاری از آداب و سنن باستانی جامعه ایرانی و شباهت‌ها با سنن بسیاری از عقاید موجود در این مذهب با دین زرتشت از اقبال بیشتری برخوردار شده و بدین ترتیب به مرور قسمت بزرگی از جامعه ایرانی را دربر گرفت.

در اوایل قرن دهم هجری قمری خاندان صفوی با تکیه بر این مذهب اقدام به تشکیل اولین دولت ملی در ایران نموده و به تقابل با دو حکومت سنی (عثمانی و صفوی) در دو سوی خود (عثمانی و ازبک) پرداختند. صفویان از آنجا که خود را فرستاده از طرف خداوند می‌دانستند برای رسیدن به مقصود خود تلاش کردند. گروهی از علما نیز که با به وجود آمدن این دولت با رقیب برای رسیدن به مقصود و تثبیت موقعیت شیعه در ایران مشروعیتی که حکومت تنها به برکت آن می‌توانست یابرجا باشد، به یاری این حکومت پرداختند، صفویان نیز تنها براساس برداشت خود از دین و مذهب عمل می‌نمودند. آنان با بهره گرفتن از تجربیات فراوانی که توسط نهضت‌های شیعی قبل فراهم گردیده بود تصمیم به راحتی به اهداف خود دست یابند.

این دولت در راستای مقابله با دشمنان داخلی و خارجی خود و ایجاد انسجام در میان ایرانیان از تشیع به عنوان یکی از عوامل تقویت کننده ملیت ایرانی بهره برد، تشیعی که به اعتقاد بسیاری مختص حکومت صفوی بود که با آمیزه‌های واقعی شیعیان نیز در تضاد بوده است. این عمل در مناطقی از کشور شکاف‌های نسبتاً خطرناکی ناشی از ترکیب مذهب و قومیت در جامعه‌ای که با هم در تضاد شدید بودند در پی داشت.

کلید واژه: تشیع، سنن، صفویان، هویت ملی، ایران.